

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 624/2022-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastilava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpenej spoločnosťou LEXIA advokátska kancelária s. r. o., Zámocká 3, Bratislava- Staré Mesto, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Katarína Bieliková, proti uzneseniu Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 1C/8/2017-1024 z 2. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 1C/8/2017-1024 z 2. februára 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, jej základné právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 1C/8/2017-1024 z 2. februára 2022 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Spišská Nová Ves na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Spišská Nová ves **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **632,11 eur** a zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. apríla 2022, prijatou na ďalšie konanie v celom rozsahu uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 624/2022-19 z 10. novembra 2022, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu

podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiada náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka v konaní vo veci samej pred Okresným súdom Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 1C/8/2017 o zaplatenie majetkovej ujmy vystupovala v procesnej pozícii žalovanej v 2. rade. Okresný súd vo veci samej rozhodol rozsudkom č. k. 1C/8/2017 z 8. apríla 2019, ktorý bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9Co/269/2019 z 12. mája 2021. Okresný súd v treťom výroku priznal sťažovateľke náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči žalobcovi. Krajský súd v druhom výroku priznal sťažovateľke proti žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

3. O výške náhrady trov konania rozhodol vyšší súdny úradník uznesením č. k. 1C/8/2017-996 zo 17. decembra 2021 tak, že žalobcovi neuložiť povinnosť uhradiť trovy konania dôvodiac, že sťažovateľka opomenula preukázať a náležite vyčísliť trovy konania pred rozhodovaním vyššieho súdneho úradníka podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Vydaniu predmetného uznesenia predchádzala výzva okresného súdu z 8. októbra 2021 adresovaná sťažovateľke, aby si uplatnila náhradu trov konania v I. a II. stupni v lehote 10 dní, na ktorú sťažovateľka nereagovala.

4. O sťažnosti sťažovateľky rozhodol okresný súd obsadený sudcom napadnutým uznesením č. k. 1C/8/2017-1024 z 2. februára 2022 tak, že uznal čiastočnú dôvodnosť sťažnosti, a preto zmenil výrok uznesenia vydaného vyšším súdnym úradníkom tak, že žalobca je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 21 330,22 eur. Tým priznal sťažovateľke nárok na čiastočnú náhradu trov konania vyčíslených sťažovateľkou za obdobie do 31. júla 2014. Trovy za úkony právnej služby vykonané v roku 2019 nepriznal dôvodiac, že v období od 2. februára 2017 do rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka nedošlo zo strany sťažovateľky k vyčísleniu trov konania vedeného pred okresným súdom ani pred odvolacím súdom.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka poukazuje na to, že napadnutým uznesením okresný súd dospel k svojvoľným záverom, pričom arbitrárnym výkladom a nesprávnou aplikáciou § 262 ods. 2 CSP poprel ich samotnú podstatu a zmysel. Uvedené nadobúda závažnejší rozmer v tom, že okresný súd nedostatok svojho zisťovania o úkonoch právnej služby zrejmých a zistiteľných zo súdneho spisu bez ústavne akceptovateľného zdôvodnenia a zákonne nekonformným spôsobom pričítal na ťarchu sťažovateľky.

6. Svojvoľnosť výkladu § 262 ods. 2 CSP vidí sťažovateľka v tom, že okresný súd vychádzal z toho, že je (I.) „*povinnosťou strany náležite vyčísliť trovy konania*“, a v tom, že sa v odôvodnení oprel o údajnú (II.) „*ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít*“.

6.1. Sťažovateľka oponuje právnomu názoru okresného súdu týkajúceho sa uloženia povinnosti vyčísliť trovy konania vrátane tých za úkony vyplývajúce zo spisu. Arbitrárnosť, nepreskúmateľnosť a nezákonnosť vidí v tom, že Civilný sporový poriadok neukladá sporovým stranám povinnosť vyčísliť trovy konania a takúto povinnosť nemôže stranám ukladať ani súd. Nemožno takúto neexistujúcu povinnosť sankcionovať odopretím náhrady trov za úkony, ktorých existencia a špecifikácia jasne vyplýva zo spisu a priebehu konania. Dodáva, že ak strana nepredloží vyčíslenie trov konania za úkon právnej služby vyplývajúcich zo spisu, nemožno uvedené považovať za pasivitu či neodôvodnenú nečinnosť strany alebo opomínanie dispozičnej zásady, ale naopak, za nevôľu súdu konať v intenciách zákona a za neodôvodnené a nehospodárne prenesenie povinnosti súdu vyčísliť trovy konania známe zo spisu na strane sporu, najviac pod sankciou nepriznania náhrady trov konania.

6.2. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti poukazuje na rozdielnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov (prostredníctvom judikatúry ústavného súdu vo veciach náhrady trov konania, pozn.) ukladajúcich povinnosť nahradiť trovy konania za úkony, ktoré vyplývajú zo súdneho spisu, bez toho, aby vyžadovali vyčíslenie trov konania prostredníctvom aktivity procesných strán. V uvedenom kontexte dôrazne poukazuje na závery ústavného súdu citované okresným súdom v napadnutom uznesení (nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 109/2020, uznesenie sp. zn. III. ÚS 191/2020), ktoré podľa jej názoru účelovo a celkom zjavne vyňal z kontextu a ktoré žiadnym spôsobom nepodporujú a neodôvodňujú argumentáciu okresného súdu, pretože sa týkajú diametrálne odlišnej skutkovej situácie a iných zložiek trov konania (tie, ktoré zo spisu nevyplývajú, pozn.), ako sú tie, o ktoré ide v prejednávanej veci. Naopak, aplikáciou *analogia legis* je z odôvodnenia týchto rozhodnutí zrejmé, že trovy, ktoré zo spisu vyplývajú, majú všeobecné súdy vyčísl'ovať automaticky, bez potreby procesnej aktivity strán sporu v tomto smere. Sťažovateľka dodáva, že nerešpektovaním ustálenej súdnej praxe pri rozhodovaní o trovách konania okresný súd porušil princíp právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodnutia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd prostredníctvom vyjadrenia predsedu okresného súdu a vyjadrenia zákonného sudcu doručeného ústavnému súdu 12. decembra 2022 zhrnul právne a skutkové východiská a okolnosti, z ktorých zákonný sudca pri vydávaní napadnutého uznesenia vychádzal, polemizuje s právnymi názormi sťažovateľky prezentovanými v ústavnej sťažnosti a, vychádzajúc z obsahového znenia § 251 CSP definujúceho trovy konania, zastáva názor, že náhrada právneho zastúpenia spĺňa podmienky odôvodnených a účelných výdavkov. V konkrétnom prípade úkony právnej služby ako účasť na pojednávaníach v roku 2019 a písomné podanie vo veci samej spĺňajú aj tieto podmienky. Okresný súd načrtol rozhodujúcu právnu otázku (pre prijatie záveru o dôvodnosti podanej ústavnej sťažnosti), (I.) či je súd (v prvej inštancii vyšší súdny úradník a následne súd) povinný posudzovať odôvodnenosť, účelnosť a preukázanosť výdavkov, ako to ustanovuje § 251 CSP, ktorých výšku náhrady priznáva postupom podľa § 262 ods. 2 CSP, ale aj (II.) či je povinný ich vyčísl'ovať, keďže táto povinnosť zo znenia zákona priamo nevyplýva. Zákonný sudca ďalej vysvetľuje, že vzhľadom na neaktivitu právneho zástupcu sťažovateľky prijal záver, že tento stav,

resp. pasivitu je nutné a možné pripísať na ťarchu strany s ohľadom na povinnosti advokáta vyplývajúce z § 18 ods. 1 a 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

8. Zúčastnená osoba, ktorým je obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], nevyužila svoje právo vyjadriť sa k prijatej ústavnej sťažnosti.

III.3. Replika sťažovateľky:

9. Sťažovateľka vo svojej replike doručenej ústavnému súdu 6. februára 2023 prezentuje svoju argumentáciu k sporným právnym otázkam prezentovaným vo vyjadrení okresného súdu; k argumentácii týkajúcej sa doplnenia podkladov v sťažnostnom konaní poukazuje na jej irelevantnosť, keďže vyčíslenie trov nie je napadnuté ústavnou sťažnosťou. Rovnako je bez právneho významu odkaz okresného súdu na predchádzajúcu právnu úpravu v Občianskom súdnom poriadku, keďže prijatím Civilného sporového poriadku sa koncepcia náhrady trov konania a ich uplatňovania podstatne zmenila. Napokon sa sťažovateľka vyjadruje k povinnosti okresného súdu vyčísliť náhradu trov konania priamo vyplývajúcich zo spisu, ktorá pramení nielen z právnej vedy a doterajšej rozhodovacej praxe, ale priamo z príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku, najmä § 262 ods. 2. Zdôrazňuje, že v prejednáwanej veci (I.) náhradu takých trov, ktoré nevyplývajú zo súdneho spisu, v konaní nepožadovala a (II.) meritum ústavnej sťažnosti sa týka výlučne iba nepriznania náhrady trov konania za úkony, ktoré priamo vyplývali zo súdneho spisu. Na základe uvedeného tvrdí, že argumentácia okresného súdu v predmetnom vyjadrení je v celom rozsahu nesprávna, pričom neposkytol ani jeden relevantný právny argument spôsobilý vyvrátiť relevantnú argumentáciu prezentovanú sťažovateľkou a podporenú množstvom zodpovedajúcich súdnych rozhodnutí, ako aj ustálenými závermi právnej doktríny.

III.4. Ústne pojednávanie:

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny), práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušením jej základného práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 1 dodatkového protokolu) je založená na jej tvrdení o arbitrárnom výklade a nesprávnej aplikácii § 262 ods. 2 CSP, v dôsledku ktorého okresný súd nepriznal sťažovateľke v napadnutom uznesení náhradu trov konania za úkony právnej služby, o ktorých existencii a výške mal okresný súd z obsahu súdneho spisu a priebehu konania nepochybniteľnú vedomosť. Okresný súd uložil

sťažovateľke povinnosť mimo rámca zákona vyčísliť trovy konania a ich nevyčíslenie sankcionoval ich nepriznaním.

12. S prihliadnutím na obsah ústavnej sťažnosti, ako aj vyjadrenia okresného súdu je spornou otázkou interpretácia a aplikácia zákonného ustanovenia § 262 ods. 2 CSP; kým sťažovateľka je presvedčená o povinnosti okresného súdu po právoplatnom rozhodnutí, ktorým sa konanie končí, vyčísliť všetky trovy vyplývajúce zo spisu, okresný súd zotrváva na názore, že povinnosť vyčísľovať okresnému súdu bez aktivity strany sporu priamo zo znenia zákona nevyplýva.

13. Ústavný súd sa už vo svojej rozhodovacej činnosti vyjadril k rozhodovaniu o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP, keď konštatoval, že z predmetného ustanovenia súdu pred rozhodnutím o výške náhrady trov konania nevyplýva povinnosť vyzývať stranu na vyčíslenie trov konania či predloženie pokladov preukazujúcich ich výšku. Okresný súd má povinnosť vyčísliť tie trovy konania, o ktorých objektívne vie, resp. má povinnosť vyčísliť tie trovy konania, ktorých existencia a výška bola zo spisu v čase rozhodovania jednoznačne zistiteľná (m. m. I. ÚS 483/2022, III. ÚS 191/2020).

14. Ústavný súd dopĺňa, že už samotný gramatický výklad § 262 ods. 2 CSP by mal okresný súd viesť k záveru, že je povinnosťou súdu prvej inštancie vyčísliť trovy konania. Inými slovami, má o výške náhrady rozhodnúť *ex officio* bez toho, aby bola ustanovená zákonná povinnosť sporových strán vyčísliť trovy konania. Keďže poznať zákony neznamena rozumieť len ich slovám, ale predovšetkým ich účelu či zmyslu, možno na účel objasnenia obsahu predmetnej právnej normy doplniť o výklad teleologický, v zmysle ktorého strane konania nemožno uprieť nárok na náhradu trov konania z dôvodu, že si ich neuplatnila. Samotný zákonný koncept rozhodovania o výške náhrady trov konania, tak ako je zakotvený v § 262 ods. 2 CSP, nepochybne predstavuje inštitút, v rámci ktorého môže súd efektívne smerovať konanie k rýchlemu a pritom spravodlivému rozhodnutiu vo veci vyčíslenia trov konania bez neprimeraného zaťažovania strán sporu (čl. 17 CSP).

15. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti, ako aj v replike zdôrazňuje, že o náhradu takých trov, ktoré zo súdneho spisu nevyplývajú v konaní pred okresným súdom, nepožiadala. Túto skutočnosť považuje ústavný súd za nespornú, a preto považuje argumentáciu okresného súdu týkajúcu sa doplnení podkladov sťažovateľkou v sťažnostnom konaní, najmä však argumentáciu o pasivite sťažovateľky (resp. jej právnej zástupkyne), ktorá nereagovala na výzvu okresného súdu, za právne irelevantnú pre túto konkrétnu vec.

16. Hoci je ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti vo vzťahu k rozhodnutiam všeobecných súdov týkajúcich sa náhrady trov konania zdržanlivý (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011), konkrétne právne okolnosti sťažovateľkinej veci napokon priviedli ústavný súd k záveru, že ústavne neudržateľná interpretácia § 262 ods. 2 CSP okresným súdom spojená s uložením povinnosti sťažovateľke (ako strane konania), ktorá jej zo zákona nevyplýva, a sankcionovaním nesplnenia tejto povinnosti predstavuje extrémne vybočenie z pravidiel civilného súdneho konania (§ 262 ods. 2 CSP), čo predstavuje porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Napadnuté uznesenie okresného súdu predstavuje zásah do majetkovej sféry sťažovateľky, ktorý má za následok porušenie práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

17. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy vyhovel ústavnej sťažnosti, vyslovil porušenie základných práv sťažovateľky namietaným uznesením (I. výrok), zrušil namietané uznesenie a podľa čl. 127 ods. 2 tretej vety ústavy vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie (II. výrok) s tým, že okresný súd, viazaný právnym názorom ústavného súdu, znova rozhodne o sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Úlohou okresného súdu bude rozhodnúť ústavne konformným spôsobom s použitím interpretácie § 262 ods. 2 CSP tak, ako to načrtol ústavný súd.

V. Trovy konania

18. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 193,83 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur (spolu 410,92 eur) a za 1 úkon právnej služby v roku 2023 (vyjadrenie vo veci po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie) v sume po 208,67 eur a režijný paušál v sume 12,52 eur, čo spolu predstavuje sumu 632,11 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky a Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

19. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu